

פ"ד י"ג ל' סט' 16

מישיבת ועדת החוקה חוק ומשפט ביום
י' בשבט תשי"ב - 6.2.52

ש.ה.

הנדלתי:

ב. אזניה - היו"ר
 ע. מסף
 י. בדר
 ד. בר רב האז
 י. הררי
 א. חגיבי
 נ. חת
 ח. רובין
 ע. מימון
 י. קליבנוב
 ע. איכילוב
 י. בן צבי

מזכירי: ח. כהן - היועץ המשפטי לממשלה

הישיבה נפתחה בשעה 8.30

ס-ד-ר- = ה-י-ו-ם

א. דיון בחוק לתיקון דיני הענשין (תקיפת שוטרים),
תשי"ב - 1952

היו"ר ב. אזניה:
 אני פותח את הישיבה,
 הנני סבור כי לא נעביר חוק זה
 לוועדת משנה, כי אם נסיים את הדיון בו במליאת הוועדה.

י. הררי:
 במעוף הראסון של החוק מופיע המושג
 "תוקף שוטר" ואילו בסעיף השני
 מופיע מושג של "המתנגד בכח לשוטר". יש להסיק מכאן מסקנה שהתחוקק
 סבדיל בין שני מושגים אלה, לדעתי חסורה יותר עברה של תקיפת שוטר
 מאשר זו של התנגדות לשוטר בכח, מאחר שהתנגדות בכח יכולה להיות גם
 התנגדות פסיבית בכח ואילו תקיפה מסש, פרושה מעשה תוקפני. משום כך
 אני מוצא כי לא נכון הוא לקבוע עבור תקיפה עונש מינימלי של שלשה
 חדשים, ביטעה שהעונש המינימלי עבור התנגדות בכח לשוטר הוא שנה אחת.
 שנית, אני חושב כי חוק זה מדע את מצב התביעה
 הכללית, באשר אם העונש המכסימלי נקבע לחמש שנים, מחייב הדבר עריכת
 קפירה מוקדמת על ידי שופט חוקר - פרוצדורה אשר חגרום ודאי להשהיית
 שיפוטו של כל תוקף שוטר או מתנגד לן בכח. ביחוד במקרים אלה, קיימת
 סכנה שהנאשם ימשיך לפגוע בשוטרים שהאשימו אותו, עד אשר יגיע תורו

י. הרני:

בענין עונש המינימום, דעתי האינדיבידואלית היא שדוקא במקרה זה לא נכון יהיה להנהיג עונש מינימום, היות ובקרב המקרים ההתנגדות לשוטרי היא עברה ספונטנית מאד, סבלי שפער יהיה ליחס לעברייני כוונת תוקפניות. שנית, ישנם מקרים רבים מסוג זה שדוקא עונש המדינה דורשת לטעמם אותם ולא לעורר אותם מחדש לאחר מספר חדשים, כאשר מסתיים כל הפרוצדורה של החקירה המוקדמת. אין ספק שיסבם מקרים בהם צריך להעניש את העבריינים בעונשים חסודים, אך לשופט ניתנת אחריות זו סבלי לחייב אותו להעניש עונש מינימלי.

ג. חת:

מה ההבדל בין עוזר לשוטרי לבין אדם אחר המסייע בידו?

ח. כהן:

אני רואה להסביר את ההבדל ביונחים "תקיפת שוטרי" ו"התנגדות בכח לשוטרי". בלעז פירוט המונח תקיפה - "אטלס" ואילו פירוש התנגדות בכח הוא "ואיולנס רזיסטנס". התקיפה היא אחד האלמנטים של התנגדות בכח. הכוונה היא למקרים כפי שארעו בחיפה או ליד הכנרת, בהם ראו למנוע בכח את השוטרים מלמלא את תפקידם.

א. חכימלי:

כדי שהטלטון לא ישמש לרעה בפירוש המונח "אדם אחר העוזר לשוטרי או ימסייע בידו", על ידי ארגון קבוצות אנשים או אפילו מפלגות - הנני מציע להוסיף אחר מלים אלו את המלים "אם הוא עובד במסגרת". נוסף לכך, הנני מציע לשנות את ההצעה לעונש מכחימלי בסעיף הראשון מ-5 ל-2 שנים.

י. בדר:

אני רואה להגיש הצעה מקבילה המבוססת על סעיף 251 בחוק הפלילי, אלא שבמקום עונש מכחימלי של מאסר עד שנתיים, אני מציע עונש מכחימלי של מאסר עד שלש שנים. שנית, אני מציע לחוק בכל סעיפי הצעת הממשלה את הפסוקים הנוגעים לעונש מינימלי. סכל מקום, אני מציע לשנות את נוסח הסעיף הלני, הדין בהתנגדות בכח לשוטרי, מטום שלפי ההגדרה הפוכה את אפשר לכלול בסעיף זה - או על כל פנים, בית המשפט עשוי לכלול - גם התנגדות פסיבית לשוטרי. לבסוף אני רואה לציין כי הרושם הוא כאילו ההצעה מכוונת למקרים של התנגדות הסונית, אך למעשה היא כוללת - וביחוד בסעיף השלישי של ההצעה - כל סכסוך, אפילו הפעוט ביותר, בין שוטרי לבין אזרח. את הצעתי המקבילה אפשר ליועץ המשפטי.

ח. רובנין:

כדי שנוכל לקבוע את עטדתי הסופית, אני רואה לדעת אם בסעיף הראשון של החוק הכוונה היא לתקיפה - הכוללת לפי הגדרת החוק גם איום באגרוף מרחוק - או שהכוונה היא למעשה אלימות, "ואיולנס", ובמקרה זה צריך למצוא לטעיף זה מקום מתאים בחוק הפלילי, לאו דוקא בחוק זה. שנית, אני מבין כי חוק זה הוצע על רקע של מקרי תקיפת שוטרים, אולם ידוע לנו שיסבם גם מקרים בהם תוקפים שוטרים בטעם סלוי תפקידם את האזרחים - מקרה טריפוס ושוורצברד, למשל. אינני רואה לומר דברים אלה כלפי המשטרה סלה, אלא כלפי שוטרים אשר אני מקווה כי הם נודדים. שאלתי היא אם מסדד המשפטים מתכוונן להגיש הצעת חוק גם להעונש שוטרים התוקפים אזרחים ואם גם במקרה זה תחול החמרה של העונש.

בענין העונש המינימלי, לא הייתי מתנגד לעונש מינימלי במקרה זה, אילו היה כל החוק הפלילי בנוי על עיקרון זה. אולם, סכנת העבריינות אצלנו אינה מתבטאת דוקא בטעם תקיפת השוטרים, כי אם החל מכיימות ועד לעבירות מיניות חסודות ביותר. אילו היו נקבעים עונשי מינימום עבור כל העברות האלה, הייתי רואה טעם בקביעתו גם כאן; אחרת אינני רואה לזה יסוד. אני מציע להוסיף את הפסקה "או אדם אחר העוזר או מסייע בידו". אם יסודה כי הרעיון איננו חדש - הפסוק הועתק מן החוק הקודם - אולם אם עומדים לחוקק חוק חדש, אני מתנגד להכנסת פסוק מעין זה, באשר הכוונה איננה ברורה.

ג. חח:

אני מייש, ראשית כל, לראות בשופטים וב וטרטים
 את אחד היסודות החשובים של המדינה וגם את יסוד
 בורדית שאינם ממלאים את תפקידם בסדר או מוריים סן הדרך, אין לראות
 בהם מבצעי הוראות מסגרת זרון, או עושים מעשי סבוטז'ה. אם זוהי הגישה,
 הרי יש להתחשב בדעת השופטים כי דוקא בחוק זה אין מקום לעונש
 מינימלי, באשר העבירות אינן בחב המקרים עבירות שתוכננות - כגון עבירה
 של מתן שוחד - אלא עבירות ספונטניות הצורפות לעתים קרובות על ידי
 פרובוקציה או אי-הבנה; לעתים יכול להיות אסם דוקא הנתקף. לפיכך, ללא כל
 קטר עם השאלה הפרינציפית של עונש מינימלי ועם המורעות שארעו, אנו
 נתנגד בחוק זה לעונש מינימלי.
 את העבירה של תקיפת שוטר, אני מייש להוסיף לסעיף
 בחוק המלילי הדין בחקיפה עם חבלה גופנית, תוך החמת העונש כאשר הפגיעה
 היא בשוטר. אם בדרך כלל העונש המכסימלי הוא שנה, אני מציע שלגבי
 שוטר הוא יקבע בגבולות שלש שנים, אך לא חמש שנים. לבסוף, אני מבקש
 כי יוסבר ההבדל בין עוזר לשוטר לבין אדם המסייע בידו.
 באופן כללי, נדמה לי שחוק זה איננו נחוץ כאשר
 אפשר למצוא לו מקום במסגרת החוק הכללי.

ד. בר רב האי:

אני רואה בחוק זה ערך הפגנתי יותר
 מאשר מעשי, כדי להחדיר לצבור
 את ההכרה שיש מקום להגיש תלונה על שוטר, אולם אין להתקיפו בשום אופן.
 משום כך, אינני רואה כל קטר בין חוק זה לבין העונשים הניתנים על
 עבירות של כייסות או כד; יתר על כן, חוק כזה עשוי למנוע בעד הקהל
 מלהפריע לשוטר שעה שהוא רוצה לתפוס כייס.
 הרקע של החוק הוא ללא ספק אי-סביעת רצון סן העונשים
 המוטלים על ידי השופטים. עובדה היא שהכרה זו חודרת לקרב הציבור וזה
 כמה חדשים שבאספות פועלים אני שומע טענות על כי השופטים מחבלים על ידי
 פסקי הדין שלהם במדינה. אני מבין כי הכרה זו גרמה להצעת עונש מינימום,
 אבל אינני שותף לדעה כי זהו האמצעי הנכון. אני חושב כי הוויכוח שהתנהל
 בפומבי בנושא זה במסך שבועות אלה, תרם תרומה ביכרת להעמדת השופטים על
 תפקידם הציבורי. משום כך, אני מסתפק בחוק זה בקביעת העונש המכסימלי
 המוגדל. אני רוצה גם לתת שנטה נוספת לבית המספט לעמוד בנסיגון
 אחרי הוויכוח שהתנהל ולא לכבול את ידיו על ידי קביעת עונש מינימום.
 אשר לדברי חבר הכנסת ורדי כי יהיו מקרים בהם
 תדרוש טובת המדינה להשכיח את הענין, הרי נסארת תמיד הבחירה בידי
 התובע הכללי לבטל את התביעה, אם הוא מוצא שאין לו כבר ענין באותו
 מספט.

ה. אזוליה:

אינני בדעת חבר הכנסת בר רב האי, בנוגע לעונש המינימום,
 משום שאני סבור כי חוק זה לא הוצע על רקע של מאורעות
 פוליטיים, כי אם על רקע ההווי הכללי של קיבוץ הגלויות בארץ. יצו עדיש
 לקרית של סטוריים בהזדמנויות טובות, וכא רהשוטר מנסה להפריד, מתנפל
 עליו הקהל. בהתנגדות לחוק זה, יצנו ידו פוליטי טטונה. אני חושב
 שאם נתעלט לרגע סן ההפגנות הפוליטיות שהיו, הרי כולנו רואים את הצורך
 בחוק זה בחיי יוט-יום וכולנו טובלים מזה שאין לשוטר הגנה טטפטית
 טטטיקה. אין זה בעיה על השופטים בלבד, אלא שחיי כל איבור האינטליגנציה
 בארץ איננו עובר בקלחת של הטריבות ההרדיות ביוק, שיטנן היום במדינת
 ישראל. האינטליגנציה היהודית איננה מרגישה את הפרעה וחוסר כל יחס
 לנושא הטלטון בישראל. עובדה היא כי האזרח הרגיל איננו מורשם מעונש
 כספי אלא מעונש מאסר.

הצעתי היא ראשית כל לבקש ניסוח סוגדר
 יותר על הבדל שבין המושג של תקיפה לבין המושג של התנגדות בכוח לשוטר.
 שנית, אני מציע לשנות את התקופות שנקבעו לעונשים. ביחס לסעיף א' אני
 מציע עונש מכסימלי של שלוש שנים בלבד ועונש מינימלי של טבועיים מאסר.
 ביחס לסעיף השני אני מציע עונש מאסר מכסימלי עד 5 שנים, אך את העונש
 המינימלי יש להעמיד על חודש או חדשים בלבד. ברור לי שקביעת עונש
 מינימלי היא הכרחית, כי אחרת לא יענישו השופטים והציבור ימשיך להתיחס
 לשוטר כפי שהוא מתיחס היום.

ע. אסר:

סאחר שאין זה תיקון לחוק קיים כי אם חוק חדש, טבעי הדבר שהוא לא ישתלב לגמרי עם החוקים הקיימים ושהגישה בעריכתו תהיה שונה מזו של שאר החוקים. מתפקידו של משרד המשפטים לסקור על כך שכל החוקים הנחקקים בתקופה זו יצטיינו באותה גישה והתאמה ביניהם. בתקופת המעבר אין ברירה אלא לאסלים עם מי-אלו סתירות.
צדק היושב ראש ביחס להערכת הרקע הציבורי, גולם החוק מכון ליטוב כלו ולטובם כך עלינו לראות את הציבור על כל חלקיו. אני רוצה להפריד בין עברות מתוכננות ובכוונת תחילה, לבין עברות ספונטניות אשר העברין לא יכול היה להניח כי הוא יבצען, ולא לקח בכלל בחשבון אפשרות של פגישת שוטרים והתנגשות אתם. במקרים מן הסוג הראשון - כלומר התנגשויות שוטרים שבוצעו על ידי אנשים שהתכוונו לאפשרות כזאת - אני תומך בקביעת עונש מינימלי; לגבי המקרים מן הסוג השני, אני חושב כי ידי השופטים צריכות להיות חופשיות.

י. מליבנוב:

על מנת שתוכלו להגין את עמדת השופט במקרים אלה, אני רוצה לציין כי בחב המקרים של תקיפת שוטרים או התנגדות להם, קשה מאד לקבל עדויות אובייקטיביות. על פי חכ אין עדים פרט לשוטרים ועדויות אלו מטען אינן יכולות להיות אובייקטיביות. גם אם השופט רוצה להגן על השוטר כשוטר החוק, אין הוא יכול להטע בחב המקרים מספקות ובמקרים אלה הוא מטיל עונשים קלים. אם לא תהיה לו אפשרות כזאת אלא הוא יחוייב להטיל עונש מינימלי בכל מקרה של אשמה, אני חושב כי נגיע לעוות הדין על ידי ריבוי המקרים של זיכויים בטענה, בכל מקרה השופט ימצא כי העונש המינימלי גבוה מדי.

י. הרדי:

לאור ההצעות לתינויים במידת העונשים הטונים ולאור ההערות על הצורך בתינויים נוסח בתינו המעייפים הראשונים - אני מציע כי הצעת החוק כלה תוחזר למשרד המשפטים לשם בדיקה. לאחר שיוכנסו בחוק התיקונים הדרושים, נוכל לדון בהצעה מחדש.

ח. רובין:

אילו היתה הסכמה לקבוע במקום עונש מינימלי שאין להטיר את עונש המאסר בקנס כספי, הייתי מסכים לפסדה בנקודה זו.

ב. אזניה:

אני חושב כי זו הצעה מתאימה.

ב. חת:

אני מציע להתחשב גם בנסיונם של השופטים בנסח זה, ולאזמין שנים או שלשה מביניהם. אני מציע להזמין רק שופטים, שיום שאינני רואה את הנוסח כצד בענין זה.

ח. כהן:

אני רוצה לענות לשאלתו הקודמת של חבר הכנסת חת, ולומר כי אינני רואה כל הבדל בין "עוזר לשוטר" לבין "מסייע בידו"; הוועדה תוכל לקבוע איזהו המונח המתאים ביותר מביניהם. לעומת זאת, אני מתנגד לדעת חבר הכנסת רובין שפסקה זו סיומת, באשר ישנם מקרים רבים מאורחים מסייעים לשוטר, בתפיסת גנב למיל, ואילו עוזרי העברין ספריעים להם טלעורת זאת או אף תוקפים אותם.
ביחס לסוגי התקיפה וההתנגדות בכח, אני מקבל את דעת חבר הכנסת אסף, כי להבדיל בין הפרעה ספונטנית לבין הפרעה או תקיפה מתוכננת ואני חושב שהגדרה כזאת בחוק זה מתאימה גם לכמה זכמה הוראות מקבילות בחוק המלילי שלנו. לפיכך אני מציע במקום הנוסח של העיף 2 כפי שהוא בהצעת החוק, את הנוסח הבא:

- "התוקף נוסף בעת סילוי תפקידו כחוק -
- א. ככוונה להכשילו כתפקידו, או למנוע או להפריע בעדו סלמלאו; או
  - ב. כשהתוקף מאויין בכלי יריה, אלה, מקל, מבן או כלי אחר; או
  - ג. כשהתקיפה בעצית על ידי יותר משלשה אנשים בצוותא -
- דינו .....

כן אני מציע להוסיף סעיף אחרון להצעת החוק, כדלקמן:

"תקיפה - פירושו כמסעותו בסעיף 248 לפקודת החוק הפלילי"; כלומר, מרג התקיפה לא יכלול איומים אלא נגיעה סמוכה.

ביחס לאופי העונשים אני רוצה לטעון לוועדה כי מסרד המוססים כבר עיבד הצעה להכנסת שיטת עונשי המינימום לתוך כל מערכת החוק הפלילי ולא רק לעבירות אלו. דעת המסבילה היא שדוקא בטעם זה של תקיפת שוטרים אין לדחות עוד את פנהגתה של שיטת עונשים זו, אולם במסך הזמן היא תועבר לכל העבירות הפליליות. אנו מציעים להסבילה לשלב את הנהגת עונשי המינימום בשני חידושים נוספים והם: א. מתן מסרות בכל מקרה להטלת עונש מאסר על תנאי (סוטפנדד סנטנסס), כלומר שאדם יצטרך לרצות את עוונתו רק אם הוא יחזור על העבירה; ב. בית המשפט יהיה רשאי לדון עבריינים מסוכנים לתקופת מאסר מאיננה קבועה מראש (אנדטרמינד סנטנסס). לים כך תורכב מועצה של רופאים, פרקליטים, אנשי ציבור ועוד, אשר ידונו בכל ינה באם יש להמשיך את תקופת מאסרו של הנאשם. נוהג זה קיים ב-45 מתוך 48 מדינות ארצות הברית.

אינני מוססך לוותר בשם המסבילה על ההצעה להנהגת עונש מינימלי, אולם אם הוועדה תקבל את הצעת חבר הכנסת רובין שבית המשפט חייב להטיל עונש מאסר מבלי לקבוע תקופה (והרי גם יושב ראש הוועדה היה בדעה כי תקופות המאסר המוצעות הן ארוכות מדי), הרי הייתי מוחק את הפסקות הקובעות עונש מינימלי בשלשת סעיפי החוק ובמקום הייתי מוסיף סעיף כדלקמן:

"בשפיטה על עברה לפי חוק זה אין להטיר עונש מאסר בקנט".

אני מעמיד להצבעה את הצעת חבר הכנסת חת, להזמין כמה שופטים לישיבה

היו"ר ב. אזניה:

הבאה של הוועדה.

הצעה נדחתה.

את הדיון בחוק זה נמטיך בישיבת הוועדה בסבוע הבא.

הישיבה נבעלה בשעה 10.00